

Motion till riksdagen 2025/26:1838

av **Johanna Haraldsson m.fl. (S)**

Utbyggnad av folkbildningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar för folkhögskolor och studieförbund och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkta möjligheter till deltagande i folkhögskolekurser, särskilt för personer med funktionsnedsättning och nyanlända, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna den självständiga styrningen av folkbildningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Folkbildningen är en av hörnstenarna i det svenska bildningssystemet och en avgörande del av det livslånga lärandet. I Sverige finns idag 154 folkhögskolor, varav 113 drivs av idéburna organisationer och övriga av regioner. Tillsammans med de nio statsstödsberättigade studieförbunden erbjuder de studier, kulturaktiviteter och mötesplatser i hela landet. Exempelvis finns i Jönköpings län nio folkhögskolor, och samverkan med studieförbunden ger verksamhet i samtliga av länets kommuner.

Under 2024 deltog cirka 86 900 personer i folkhögskolornas verksamhet, vilket är en minskning med 9 procent jämfört med året innan. Studieförbunden nådde under samma år drygt 600 000 unika deltagare. Minskningen är tydlig, och beror till stor del på

neddragna statliga anslag och ökade kostnader till följd av inflation. För varje kurs som ställs in försvinner en möjlighet till personlig utveckling, kompetenshöjning och delaktighet i samhället.

En av folkbildningens främsta styrkor är dess förmåga att nå människor som står långt från utbildning och arbetsmarknad. En betydande andel av deltagarna på folkhögskola har endast förgymnasial utbildning, vilket visar hur folkhögskolan bidrar till att lyfta utbildningsnivån i befolkningen och minska utbildningsklyftor. Folkbildningen spelar även en särskild roll för personer med funktionsvariationer och för personer med psykisk ohälsa eller långvarig arbetslöshet. Här ges människor möjlighet att stärka sin självkänsla, bryta isolering och närma sig arbetslivet. Det är därför nödvändigt att personer med aktivitetsersättning kan studera med bibehållen ersättning under hela sin utbildningstid.

Folkbildningen har också ett viktigt uppdrag i att främja demokrati, kultur och samhällsengagemang. Verksamheten i studieförbunden omfattar allt från föreningsutbildningar till kulturprogram, språkcirklar och ungdomsledarskap. Exempelvis deltog över 497 000 personer i verksamheten genom SISU Idrottsutbildarna under 2024, varav en majoritet var unga. Dessutom har verksamheten på nationella minoritetsspråk nära fördubblats de senaste åren – ett tydligt tecken på att folkbildningen lyckas nå grupper som annars riskerar att marginaliseras.

Under de senaste åren har folkbildningen varit en viktig del av samhällets krisberedskap. Under flyktingkrisen 2015 och pandemin 2020 ställde sig studieförbund och folkhögskolor snabbt i tjänst för att möta nya behov. De har också varit en aktiv del i reformer som Äldreomsorgslyftet och etableringsinsatser för nyanlända. Denna förmåga till omställning är möjlig tack vare verksamhetens frihet och självständighet.

Regeringens beslut att minska anslagen till studieförbunden med en tredjedel under perioden 2022–2026, i kombination med frysta bidrag till folkhögskolor, har redan lett till ett minskat utbud, särskilt i glesbygd och i socioekonomiskt utsatta områden. Om utvecklingen fortsätter riskerar vi att förlora viktiga lokala utbildningsmiljöer och mötesplatser.

Därtill föreslår regeringen i promemorian Ökat statligt inflytande över statsbidraget till folkhögskolor och studieförbund att Folkbildningsrådets roll i fördelningen av statsbidrag kraftigt ska begränsas. Detta förslag innebär att staten i högre grad ska styra och detaljreglera en verksamhet som i över 100 år byggt sin styrka på autonomi,

idéburen förankring och anpassningsförmåga. Om styrningen centraliseras riskerar både mångfalden, kvaliteten och den lokala förankringen att försvagas.

Vi socialdemokrater anser att folkbildningens finansiering ska vara långsiktigt hållbar och att styrningen fortsatt ska ligga hos Folkbildningsrådet. Det ger bästa förutsättningar för att möta både individens behov och samhällets framtida utmaningar. Folkbildningen behöver återupprättas – inte begränsas.

Johanna Haraldsson (S)

Carina Ödebrink (S)

Markus Kauppinen (S)

Niklas Sigvardsson (S)